

scansjefier.no Foto: Lars Mørvedt, Pirene

POLITIET

www.domstol.no
www.politi.no

NEAHTTAČUJUHUŠAT
DUTNJE GUHTE GALGGAT
DIKKIS RÁŅGGÁŠTUSÁŠŠIS
VIHTANUŠŠAT

OVDAL GO DIGGÁI BOADÁT

• Vihtanat leat hirkmat dehálaččat riektesihkarvuhtii servodagas.

• Jus bolesat dahje bealušteaddji gávnna ahte lea dárbu ahte don fertet diggái boahit ja čilget, de gohččojuvot čálalaččat vihtanin. Gohččun gohčoduvvo stevnnegin.

• Jus dan háliidat, de sáhtát áinnas váldit oktavuoda duopmostuoluin moatti beaivi ovdal ja bivdit oaidnit diggelanja gos galggat vihtanuššat, vai veaháš oahpásmuvat dohko.

• Don leat geatnegas boahit jus leat gohččojuvon vihtanin. Jus eaktodáhtolaččat it boade, de sáhtát geawat nu ahte bolesat du vižžet ja lágídit du bákkuin diggái. Daid vihtaniid guđet eai boade, sáhttá riekti sáhkohallatge.

• Jus leat buohcci ja oaiivildat ahte it sáhte diggái boahit, de sáhttá diggi du luvvet boahimis, muhto buohcanvuoda ferte duodaštít doavttircealkámušain. Diggá dat mearrida ahte galggat go boahit, iige doavttir.

• Ovdal go boadát diggečoahkkimii, de lea jierpmálaš jurddašallat ahte mii oppalohká geavai dán áššis man birra galggat čilget. Soahttá sáhttit buorebut muitit jus geahčadat notáhtaid dahje govaid js. mat dus leat dán dáhpáhusas.

• Máŋgga duopmostuolus lea lágíduvun nu ahte leat vihtandoarjagat guđet olmmošlaččat sáhttet doarjut ja geavatlaččat bagadit ovdal go vihtanat čilgejit. Jus lea vihtandoarja dan duopmostuolus gos galggat čilget, de oaččut dieđu dan birra go bolesat du gohččot boahit.

NÁ LEA DIGGEČOAHKKIN LÁGIDUVVON

• Diggerievttis leat juohke áššis golbma duopmára. Guhte jodiha diggečoahkkima, lea dikki jodiheaddji, ja gohčoduvvo dávjá hálddašeaddjin ja čohkká gasku duopmárbeavddi. Son lea jurista. Dat eará duopmárat leat miel-duopmárat. Guđet bohtet diggái mielduopmárin, sin lea diggi geassán soahtáhagas sin gaskas geaid gielddastivra lea nammadan dákkár doibmii.

• Vihtanbeavddi gurutbealde čohkká aktor. Aktor ovddasta stáhta ja su lea áššečuoččaldahttineiseváldi virgádan bolesjuristan dahje stáhtaadvokáhttan. Áššáskuhtton boahat iežas bealušteaddjiin ja čohkká vihtanbeavddi olgešbealde.

• Fertet boahit šihthojuvon áigái ja go joavddat, de diedihat dan resepsuovdnii/vuostávdái.

• Diggeášši lea jo jodus go galggat sisa vihtanuššat. Stevnnegis lea čilgejuvnon guđe diggelanjii galggat boahit. Dassáži go du vižžet, de galggat leat dán diggelanja vihtanlanjas dahje das lahkosis.

VIHTANUŠŠANGEATNEGASVUOHTA

Guhte lea gohččojuvon vihtanin, lea geatnegas boahit ja lea geatnegas čilget rievtti ovdii. Dihto háviid sáhttá vihtan liikká luvvejuvot čilgengeatnegasvuodas. Dát guoská vihtaniidda guđet leat lagaš fuolkkit áššáskuhttomii ja vihtaniidda guđet leat bivdojuvnon vástidit dakkár gažaldagaid mat sáhttet dagahit ahte vihtan ieš sáhttá ráŋggáštuvot. Duopmár galgá gozihit ahte vihtangeatnegasvuoda luvvenregelat dollojuvvojit.

NÁ ČAĐAHUVVO DIGGEČOAHKKIN

• Ovdal go galggat vihtanuššat, de lea aktor doallan álggahansáhkavuorus, mii govuda ášši nu go bolesat oaiivildit dat lea. Áššáskuhttonge lea bealistis čilgen ja son lea vástidan duopmára, aktora ja bealušteaddji gažaldagaid.

• Don nappo it beasa gullat áššáskuhttona čilgehusa. Dása lea ággan dat ahte galggat iežas čilgehusa addit almmá báinnekeahhtá das mii lea diggečoahkkimis boahán ovdan.

• Ii leat vissis ahte beasat boahit sisa justa dan biddjon áiggi. Dát lea dan duohken man johtilat áššáskuhtton ja vejolaš eará vihtanat leat čilget. Soahttá šaddat vuordit.

• Aktor viežžá du feaskáris, dahte vihtanlanjas, go lea du vuorru vihtanuššat.

• Go boadát sisa, de čujuha duopmár dutnje saji vihtanbeavdá, guovdu lanja. Duopmár jearrá vuos mii du namma lea, gos ásat jna. Dasto bivdá son du dáhkidit ahte muitalat duoda. Duopmára gažaldagas vástidat: “Dan dáhkidan gutniin ja oamedovduin”.

• Áššáskuhtton lea diggelanjas du čilgedettiin. Jus du mielas lea dat hirkmat unohas, de sáhtát váldit oktavuoda aktoriin moatti beaivi ovdal go diggeášši álggahuvvo, ja sutnje muitalit dan. Muhtin háviid sáhttá duopmár mearridit ahte áššáskuhtton ferte čohkkedit eará sadjái, dahje guoddit diggelanja dan botta go don leat čilgemín. Go áššáskuhtton fas máhccá latnjii, de geardduhuvvo sutnje dat maid don leat čilgen.

• Du jearahit; vuos aktor ja de bealušteaddji. Duopmár ja mielduopmáratge sáhttet du jearahit.

• Lea hui buorre hállat jitnosit ja čielgasit, ja čilget nu bures go vejolaš ášši álggus gitta lohppii. Geahččal váldit mielde visot bienaid maid anát leat mearkašahhtin dan áššái.

• Galggat njálmmálaččat čilget, itge sáhte lohkat čállosa mii dus lea mielde. Sáhtát datte dadjat duopmárii ahte leat čállán muhtin čoavddasániid, ja bivdit daid sáhttit atnit du muitima dihtii.

• Fuomáš ahte áššáskuhtton, aktor ja bealušteaddji leat lohkan bolesdokumeantaid. Áššáskuhttonge diehtá danne dábálaččat maid leat bolesii čilgen. Dat golbma duopmára eai diede mii lea čállon bolesdokumeantain, eaige danne diede maid ovdal leat bolesiidda čilgen.

• Guldaleaddjit sáhttet leat dan lanjas ášši botta, jus ášši ii leat gitta uvssain.

• Spiehkastahkan sáhttá diggi mearridit ahte muhtin vihtan sáhttá čilget gáiddusgažademiin, namalassii telefonna dahje videobáddema bokte.

ERENOMÁŽIT VIHTANIID BIRRA GUĐET LEAT ÁŠŠIS GILLÁJEADDJIT

Guđii lea ráŋggáštahhtti dahku čuočcan gohčoduvvo ráŋggáštusáššis gillájeaddjin.

Gillájeaddjiin ja oarbásiin lea vuoigatvuohta leat diggečoahkkimis.

Gillájeaddji guhte lea dikkis ožžon nammaduvvot veahkkeadvokáhta, galgá dábálaččat čilget áššáskuhttomii ja galgá danne boahit dalle jo go ášši álggahuvvo. Boles lea ráhkadan gihppaga “Gillájeaddji ja oarbásiid vuoigatvuodát”. Dát lea fidnemis bolesiin.

MANJIL GO LEAT VIHTANUŠŠAN

Manjil go leat geargan vihtanuššamiin, de sáhtát leat sajis guldaleamen ášši loahpa, jus dan hálideaččat. Mii dalle vel lea báhcán, leat vejolaš eará vihtančilgejumit, čálalaš duodaštusaid ovdanbidjan ja aktora ja bealušteaddji prosedyrat.

GOLUID MÁKSIN

Ráŋggáštusáššiid vihtaniin lea dábálaččat gáibáduš oažžut mávssu mátkegoluid ja borranbuhtadusa ovddas stáhta mátkeregulatiiva mielde. Diggá muitala dutnje guđe goluid ovddas dus lea gáibáduš oažžut mávssu. Jus leat massán bargodietnasa dan geažil go leat vihtanuššan, de sáhttá diggi dán massima buhtadit. Fertet bidjat ovdan čálalaš duodaštusa massima ovddas omd. bargoaddis duodaštusa. Vearrokoarttage ferte addit. Dikkis oažžu skovi masson bargodietnasa ovddas. Dábálaččat ii mávsse diggi mátkegoluid ja buhtadusa masson bargodietnasa ovddas, muhto sirdá du báŋkokontui.

Dihto háviid sáhttá riekti mearridit ahte vihtana mieđušteaddjige sáhttá oažžut goluid ovddas mávssu seammaláhkai go vihtan. Dát sáhttá leat dalle go vihtan dárbbasa mieđušteaddji lámisvuoda, dávdá, agi, eará návccahisvuoda dahje eará sierranassivaid geažil.

EANET DIEĐUIDE

Geahča www.domstol.no. Doppe sáhtát vel gávdnat leaŋkka dan báikkálaš duopmostuolu neahttasidui gosa leat gohččojuvon. Dáppe leat geavalaš diedut diggegotti ja diggái boahit birra. www.politi.no.